

Przemysław Łagodzki

**PROGRAM PRZEDMIOTU: SPRAWOZDAWCZOŚĆ W PRZEDSIĘBIORSTWIE
NA STUDIACH STACJONARNYCH I STOPNIA NA KIERUNKU: ZARZĄDZANIE
NA WYDZIALE EKONOMICZNYM ZACHODNIOPOMORSKIEGO UNIwersYTETU
TECHNOLOGICZNEGO W SZCZECINIE**

**PROGRAM OF OBJECT REPORTING IN ENTERPRISE ON STATIONARY STUDIES,
DIRECTION DEGREE MANAGEMENT, ON ECONOMIC DEPARTMENT
IN STETTIN WEST POMERANIAN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY SZCZECIN**

Katedra Rachunkowości, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
ul. Żołnierska 47, 72-210 Szczecin, e-mail: przemyslaw.lagodzki@zut.edu.pl

Summary. Article present program of object “Reporting in enterprise” realized on Economic department in Stettin ZUT on direction Management. Object is realized as object in the form of lectures, object presents attachment of knowledge in range of accountancy for students, who have chosen specialty of accountancy and finance.

Słowa kluczowe: kierunek: zarządzanie, sprawozdawczość, studia stacjonarne.
Key words: direction management, reporting, stationary studies.

WSTĘP

Zmiany w rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, wynikające ze standaryzacji rozwiązań w państwach Unii Europejskiej, powodują zwiększone zapotrzebowanie na informacje dotyczące sytuacji finansowej jednostek gospodarczych. W związku z tym konieczna jest wnikliwa analiza sprawozdań finansowych prezentowanych przez te jednostki. Zapoznanie się z zasadami sporządzania oraz strukturą sprawozdań finansowych jednostek gospodarczych umożliwiają realizowany na Wydziale Ekonomicznym Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego na kierunku: zarządzanie program przedmiotu: sprawozdawczość w przedsiębiorstwie.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zakresu tematycznego ww. przedmiotu realizowanego w formie wykładów do wyboru.

MATERIAŁ I METODY

W artykule wykorzystano materiały, dotyczące programu przedmiotu: sprawozdawczość w przedsiębiorstwie, zawarte w sylabusie do tego przedmiotu. Podstawową metodą zastosowaną w opracowaniu jest metoda analizy źródeł; poza tym wykorzystano metody badania dokumentów i analizy i konstrukcji logicznej.

ZAKRES PRZEDMIOTU: SPRAWOZDAWCZOŚĆ W PRZEDSIĘBIORSTWIE

Przedmiot: sprawozdawczość w przedsiębiorstwie na kierunku: zarządzanie znajduje się w programie III roku stacjonarnych studiów I stopnia w ramach specjalności: rachunko-

wość i finanse. Jest to przedmiot do wyboru, obejmujący 30 godzin wykładów, realizowany przez pracowników Katedry Rachunkowości. Program wykładów obejmuje bloki tematyczne przedstawione na rys. 1.

Rys. 1. Układ bloków tematycznych realizowanych w ramach przedmiotu: sprawozdawczość w przedsiębiorstwie

Pierwszy blok tematyczny obejmuje zagadnienia dotyczące:

- celu sporządzania sprawozdań finansowych,
- podstawowych zasad (założeń) sporządzania sprawozdań finansowych,
- cech jakościowych sprawozdań finansowych,
- użytkowników sprawozdań finansowych,
- składników sprawozdań finansowych oraz zasad ich wyceny.

Najważniejsze w pierwszym bloku tematycznym jest przedstawienie studentom zasadniczych celów sporządzania sprawozdań finansowych w jednostce gospodarczej, z podkreśleniem wartości informacyjnej właściwie sporządzonych i udostępnionych odbiorcom sprawozdań (Gos 2006).

Drugi blok tematyczny zawiera informacje dotyczące:

- terminów sporządzania sprawozdań finansowych,
- zasad wykazywania informacji w sprawozdaniu finansowym,
- zatwierdzania sprawozdania finansowego,
- badania sprawozdania finansowego,
- udostępniania, składania i ogłaszania rocznych sprawozdań finansowych.

W drugim bloku tematycznym należy studentom zwrócić uwagę szczególnie na formalne aspekty sporządzania sprawozdań finansowych.

W ramach trzeciego bloku tematycznego są omawiane następujące zagadnienia dotyczące bilansu (Olchowicz 2004):

- ogólna charakterystyka budowy bilansu,
- zasady sporządzania bilansu według polskiego prawa bilansowego oraz MSSF,
- wycena poszczególnych pozycji aktywów bilansu,
- wycena składników pasywów,
- ocena ogólnej sytuacji majątkowej i finansowej firmy na podstawie aktywów i pasywów oraz powiązań między poszczególnymi składnikami majątku i źródeł jego finansowania.

W bloku tematycznym dotyczącym bilansu zasadne wydaje się (ze względu na formę zajęć – wyłącznie wykłady) wprowadzenie wielu przykładów liczbowych ilustrujących poszczególne problemy związane ze sporządzaniem sprawozdania.

Kolejny blok tematyczny dotyczy oceny wyniku finansowego na podstawie rachunku zysków i strat; obejmuje następujące tematy:

- ogólną charakterystykę rachunku zysków i strat,
- wariant porównawczy rachunku zysków i strat,
- wariant kalkulacyjny rachunku zysków i strat,
- wynik bilansowy a podstawa opodatkowania.

Podobnie jak w przypadku bloku dotyczącego bilansu, także w trakcie omawiania rachunku zysków i strat można zastosować wiele krótkich przykładów ilustrujących poszczególne elementy bloku tematycznego. Zasadne wydaje się podkreślenie różnic w prawie bilansowym i podatkowym, dotyczących ustalania wyniku finansowego i podstawy opodatkowania.

W ramach piątego bloku tematycznego (informacja dodatkowa) omawiane są następujące zagadnienia:

- struktura informacji dodatkowej;
- przyjęta przez jednostkę polityka rachunkowości (określenie roku obrotowego i okresów sprawozdawczych, określenie metod wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego, określenie sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, określenie systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów);
- szczegółowy opis kategorii, które zostały syntetycznie przedstawione w bilansie i rachunku zysków i strat.

Kolejny blok tematyczny dotyczy analizy przepływów pieniężnych na podstawie rachunku przepływów pieniężnych; zawiera następujące tematy:

- rachunki przepływów finansowych jako podstawa sporządzania rachunku przepływów pieniężnych;
- rachunek przepływu kapitału;

- zasady gromadzenia i przetwarzania informacji rachunkowych na potrzeby sprawozdania;
- definicja środków pieniężnych na potrzeby rachunku przepływów pieniężnych;
- struktura rachunku przepływów pieniężnych (działalność operacyjna, inwestycyjna, finansowa);
- metody sporządzania rachunku przepływów pieniężnych;
- przykłady sporządzania rachunku przepływów pieniężnych.

W bloku tematycznym dotyczącym rachunku przepływów pieniężnych (z uwagi na stopień trudności) należałoby skupić się na przedstawieniu genezy tego sprawozdania i przede wszystkim odnieść się do stosowanej metody jego sporządzania. Zasadne przy tym jest wprowadzenie przykładów ilustrujących różne aspekty sporządzania tego sprawozdania.

Ostatni blok tematyczny dotyczy zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym; obejmuje następujące zagadnienia:

- układ sprawozdania (charakterystyka poszczególnych składników kapitałów – funduszy własnych,
- przykład sporządzania zestawienia zmian w kapitale – funduszu własnym.

Wykorzystanie sprawozdań finansowych jako źródła informacji nie powinno się ograniczać do odczytania zawartych w nich wielkości. Niezbędne jest uzupełnienie ogólnej analizy sprawozdań o ich ocenę i interpretację zmierzającą do wyjaśnienia przyczyn zaistniałego stanu, ujawnienia podstawowych zależności, zasygnalizowania zagrożeń. Pomocne może być w tym zastosowanie wielu wskaźników analitycznych, dzięki którym można znacznie zwiększyć wartość informacyjną określonego sprawozdania. Ponieważ w programie przedmiotu: sprawozdawczość w przedsiębiorstwie nie uwzględniono elementów analizy finansowej, zasadne wydaje się uzupełnienie programu o podstawowe elementy wskaźnikowej analizy sprawozdań finansowych. Przykładowy zestaw wskaźników analitycznych, które mogą być wykorzystane w trakcie omawiania przykładu sporządzania konkretnego elementu rocznego sprawozdania, przedstawia tab. 1.

W celu uzyskania pełnego obrazu badanego zjawiska nie wystarczy tylko zastosowanie jednego wskaźnika; pożądanym jest połączenie wskaźników w jednorodne grupy, w zależności od potrzeb. Omawiając przykład liczbowego sporządzania sprawozdania (w przypadku bardziej złożonych zadań), można posłużyć się jedną z metod analitycznych lub graficznie przedstawić wyniki obliczeń. Wykaz najczęściej stosowanych metod badań analitycznych przedstawia tab. 2.

Literatura dotycząca przedmiotu: sprawozdawczość w przedsiębiorstwie może obejmować następujące pozycje:

- Ambroziak M. 2010. Analiza sprawozdań finansowych. Zrozumieć sprawozdanie polskie. Warszawa, C.H. Beck.
- Bień W. 2010. Czytanie bilansu przedsiębiorstwa (dla menedżerów). Warszawa, Difin.
- Dadacz J. 2010. Krajowe Standardy Rachunkowości z ustawą o rachunkowości. Gdańsk, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o.
- Figurska K., Kocoń A. 2010. Sprawozdania finansowe za 2009 w jednostkach gospodarczych. Warszawa, C.H. Beck.

Tabela 1. Wybrane obszary wykorzystania wskaźników analitycznych

Obszar	Wskaźniki analityczne	
	Nazwa	Zasada konstrukcji
Sytuacja majątkowo-kapitałowa	wskaźnik struktury majątku	stosunek poszczególnych pozycji aktywów do ogólnej sumy aktywów
	wskaźniki dynamiki majątku	stosunek danej pozycji aktywów do jej poziomu w okresie bazowym
	złota zasada finansowa	relacje między długoterminowym majątkiem i długoterminowym kapitałem oraz między krótkoterminowym majątkiem a krótkoterminowym kapitałem
	stopnie pokrycia aktywów trwałych kapitałami	relacje między kapitałem własnym a aktywami trwałymi oraz kapitałem stałym a aktywami trwałymi
Sytuacja finansowa	wskaźniki dynamiki kapitałów	stosunek kapitału własnego (obcego) do poziomu w okresie bazowym (wcześniejszego)
	wskaźniki płynności	stosunek aktywów bieżących do bieżących zobowiązań lub stosunek majątku trwałego do średnio- i długoterminowych zobowiązań
Siła finansowa	wskaźniki na bazie <i>cash flow</i>	relacje między <i>cash flow</i> a kapitałem własnym, zadłużeniem, krótkoterminowymi zobowiązaniami
Rentowność kapitałów	wskaźniki rentowności kapitału własnego i kapitału całkowitego	relacje między zyskiem netto a wielkością kapitału własnego; relacje między zyskiem netto powiększonym o odsetki a wielkością kapitału całkowitego
Kapitał pracujący	metoda długoterminowa metoda krótkoterminowa	kapitał własny i długoterminowy kapitał obcy minus aktywa trwałe aktywa obrotowe minus zobowiązania bieżące
Efektywność	wskaźniki zyskowości	stosunek zysku do przychodów ze sprzedaży
	wskaźniki kosztów	relacje między ponoszonymi nakładami a osiągniętymi przychodami

Tabela 2. Metody badań analitycznych

Kryteria podziału	Metody badań	Charakterystyka
Zakres badań	elementarna	badania oderwanych elementów całości
	funkcjonalna	badania elementów i związków między nimi
	logiczna	poszukiwanie zależności między elementami
Sposób ujęcia badanych zjawisk	jakościowe	werbalny opis elementów i zależności między elementami
	ilościowe	kwantyfikacja związków i zależności między elementami

– Gabrusewicz W., Remlein M. 2007. Sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa. Warszawa, PWE.

– Gierusz A., Gierusz M. 2010. Konsolidacja sprawozdań finansowych według MSSF – metody i korekty konsolidacyjne – zbycia i nabycia – sytuacje szczególne – porównanie z ustawą o rachunkowości. Gdańsk, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o.

– Gos W. 2006. Sprawozdawczość finansowa przedsiębiorstw. Warszawa, Polska Akademia Rachunkowości.

– Kołosowaki M., Siewierska J. 2010. Sprawozdanie finansowe według MSSF / MSR i ustawy o rachunkowości. Wycena – prezentacja – ujawnianie. Gdańsk, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o.

– Sałdyka P. 2010. Rachunek przepływów pieniężnych w praktyce. Techniki sporządzania. Warszawa, Unimex.

PODSUMOWANIE

Zajęcia z przedmiotu: sprawozdawczość w przedsiębiorstwie na kierunku: zarządzanie realizowane są z wykorzystaniem wiedzy, jaką studenci III roku zdobyli w ramach przedmiotów prowadzonych na specjalności: rachunkowość i finanse na II roku studiów. Stwarza to możliwość ich aktywnego uczestnictwa w zajęciach. Jak już wspomniano, przedmiot jest realizowany w formie wykładów. W związku z tym zasadne jest wplatanie w treści wykładu licznych przykładów, które pozwolą studentom na aktywniejsze uczestnictwo w zajęciach oraz stworzą im możliwość wykorzystania wiedzy teoretycznej w praktycznym rozwiązaniu konkretnego problemu.

Z powodu wykorzystania elementów podstawowej analizy wskaźnikowej sprawozdań należałoby wprowadzić do zakresu przedmiotu jej elementy, co mogłoby wpłynąć na zwiększenie przydatności informacyjnej poszczególnych sprawozdań finansowych. Ze względu na zakres omawianych zagadnień oraz możliwość wykorzystania zdobytej wiedzy w praktyce przedmiot cieszy się zainteresowaniem studentów.

PIŚMIENNICTWO

Gos W. 2006. Sprawozdawczość finansowa przedsiębiorstwa. Warszawa, Polska Akademia Rachunkowości, 30–39.

Olchowicz I., Tłaczała A. 2004. Sprawozdawczość finansowa. Warszawa, Difin.